

Teoretické základy verše

Verš

- stavební jednotka básně, graficky vyčleněná na samostatném řádku
- samostatná jednotka různého typu, uzavřený celek
- spojení veršů => sloka (strofa)
 - o zvukový (intonační) celek, zvuková stránka jazyka – *melodie, uzavřen*
 - o rytmický celek – *jambický, trochej, daktyl*
 - o významový celek – *sděluje smysl, obsah, o něčem vypovídá*
 - o syntaktický celek – *co verš, to samostatná věta; verše = větné celky*
 - o obrazný (metaforický) celek – *co verš, to obraz*

Veršový přesah

Veršový přesah neboli enjambement = věta přesahuje do dalšího verše. Často u volného verše.

Rým

- zvuková shoda hlásek na konci veršů (shoda například samohlásek)
 - o **plnohodnotný rým** = shoda aspoň jedné souhlásky
 - o **nepplnohodnotný rým** = shoda jen v samohlásce
 - o **absolutní rým** = shoda celých slov

Schémata rýmu

- střídavý – ABAB
- sdružený – AABB
- obkročný – ABBA
- postupný – ABCA
- přerývaný – ABCB

Rytmus

Rytmus => pravidelné střídání nějakého prvku (při tanci, hudbě, zpěvu, v poezii)

Stopa => spojení dvou nebo tří slabik

Prozodické (veršové) systémy

- **sylabický**
 - o stejný počet slabik ve verši
 - o ve starší české lidové poezii, lyrika, písňe
- **tónický**
 - o stejný počet přízvuků ve verši
 - o ruská lidová poezie, hrdinská epika
 - o u nás Čelakovský „Ohlas písní ruských“ – v každém verši 4 přízvuky
- **sylabotónický**
 - o stejný počet slabik a přízvuk ve verši
 - o u nás poezie 19. století; Sládek
- **časoměrný**
 - o pravidelné střídání slabik dlouhých a krátkých (dlouhá = 2 krátké)
 - o za národního obrození – snaha uplatnit časomíru
- **volný verš**
 - o 90. léta 19. století, symbolismus, nové směry; Walt Whitman: Stébla trávy
 - o stejnorodá intonace, ale verše nestejně dlouhé
 - o nespoutáno rytmem – mizí rytmická pravidelnost, blíží se k próze

Zvukové prostředky

- **eufonie**
 - o libozvuk
 - o záměrné, zvláštní uspořádání hlásek (zvuků), které působí příjemně
- **zvukosled**
 - o pravidelné opakování stejných hlásek ve verši, vystupňovaná eufonie
- **zvukomalba**
 - o napodobení zvuku slovy
- **paranomázie**
 - o opakování stejných hlásek ve slovech se stejným kořenem